

Asia: HE 13/2025 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion
aluehallintouudistusta koskevaksi
lainsäädännöksi

Ympäristövaliokunta 4.4.2025

Heidi Lettojärvi

Lupa- ja valvontavirasto on tervetullut

- *ET kannattaa ehdotuksen pääratkaisua eli valtakunnallisen Lupa- ja valvontaviraston sekä kymmenen elinvoimakeskusten perustamista, ja samalla nykyisten AVI:en ja ELY-keskusten lakkauttamista*
- ET tukee lähtökohtaa, että virastolle osoitetaan laajasti ympäristöllisiä luvitukseen ja valvontaan liittyviä valtion viranomaistehtäviä
- Erittäin tervetullutta on, että YVA-menettely, ympäristönsuojelu- ja vesilain mukainen ennakko- ja jälkivalvonta sekä hankkeisiin liittyvät luonnonsuojelulain päätökset keskitetään LVV:lle
- **Ympäristötehtävien keskittäminen LVV:lle**
 - tukee hankkeiden luvituskokonaisuutta
 - edistää nopeaa ja ennakoitavaa asioiden käsittelyä
 - mahdollistaa yhden luukun kehittämisen
 - turvaa riittäviä viranomaisresursseja ja asiantuntevuutta
 - edistää valtakunnallista yhtenäisyyttä ja toimijoiden tasapuolista kohtelua lupa- ja valvontakäytännöissä
 - lisää valvontatiedon hyödyntämistä lupakysymyksissä
 - vähentää toiminnanharjoittajalle näkyviä mahdollisia lupa- ja viranomaisten erilaisia näkemyksiä

Ympäristöllisten tehtävien jako LVV:n ja elinvoimakeskusten välillä ei täysin muodosta yhtä luukkoa

- On perusteltua, että LVV:lle on osoitettu ***vesien ja meren hoidon järjestäminen*** sekä ***vesien tilan seuranta***, sillä näillä on kiinteä liittymäpinta ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaisiin lupa- ja valvontatehtäviin
- ***Kalatalouteen ja vesitalouteen*** liittyvät tehtävät sijoitettaisiin elinvoimakeskuksiin ml. näihin liittyvä yleisen edun valvonta (poislukien LLV:n lupa- ja valvontatehtävät)
- Vesien tila, kalatalous ja vesitalous linkittyvät toisiinsa monin osin
- Yhden luukun periaate ei toteudu sellaisissa lupa- ja valvonta-asioissa, joihin liittyy kalatalous- tai vesitalouskysymyksiä.
 - Yleisen edun valvojina elinvoimakeskukset antaisivat lausuntoja näistä asioista, voisivat käyttää vireillepano-oikeutta sekä viime kädessä valittaa lupaviraston päätöksistä.

ET suhtautuu varauksellisesti ympäristön yleisen edun valvontayksikköön

- Ehdotuksen mukaan LVV:n ympäristöosastolle perustettaisiin itsenäinen ”yleistä etua ympäristöä koskevassa päätöksenteossa ja muutoksenhaussa valvoa yleisen edun valvontayksikkö”
- ET ymmärtää perustuslaillisen tarpeen ympäristöllisen yleisen edun valvontaan, mutta suhtautuu varauksellisesti erillisen yksikön perustamiseen
 - yleisen edun valvonta on ympäristöön liittyvässä oikeusharkinnassa keskeinen ja sisäänrakennettu elementti, joka sisältyy läpileikkaavasti koko lupaharkintaan alkaen lupahanketta koskevista ennakkoneuvotteluista
 - uudella virastolla olisi erinomaiset edellytykset yleisen edun valvontaan viraston sisäisessä toiminnassa ilman erillistä yksikköä
 - itsenäinen yleisen edun valvonta erillisessä yksikössä voi muodostua jopa sattumanvaraiseksi; millä kriteereillä lupapäätökset ylipäätään valikoituisivat yksikön tarkasteluun
 - miten yksikköön voitaisiin koota kattava ympäristöoikeudellinen osaaminen siten, että yksiköllä olisi tosiasiallinen mahdollisuus itsenäisesti uudelleenharkita lupa-asia lupaviraston harkintaan nähden perusteellisemmin
 - ehdotus ei ole linjassa HO:n kanssa, jonka mukaan ”viranomaisten keskinäisiä valitusoikeuksia rajoitetaan nopealla aikataululla”
 - luvansaajien ja kansalaisten näkökulmasta ei ole ymmärrettävää, että viraston päätöksestä voisi valittaa sama virasto

LVV:n yleisen edun valvontayksikön tehtävää tulee täsmentää

- Ehdotuksen mukaan Lupa- ja valvontavirastolaissa (4 §) säädettäisiin:
”Ympäristöosastolla on yleistä etua ympäristöä koskevassa päätöksenteossa ja muutoksenhaussa valvova yleisen edun valvontayksikkö. Yksiköllä on yleisen edun valvontatehtävässään itsenäinen ratkaisuvallta.”

- Lain kohtaa tulee täsmentää siten, että
 - yksikkö voi käyttää valvontaoikeuttaan vain virastossa käsiteltävänä olevissa asioissa
 - yksikkö voi käyttää valvontaoikeutta vain, kun kyseessä on painava yleisen edun turvaaminen
 - yksikön valvontatehtävään ei kuulu vireillepano-oikeudet;
 - YSL:n (186 §) mukaan vireillepano-oikeus olisi jatkossa LVV:llä ja yleistä etua valvovalla viranomaisella ja
 - YSL:n (89 §) mukaan lupamuutos voitaisiin tehdä LVV:n omasta aloitteesta tai asianomaisen yleistä etua valvovan viranomaisen aloitteesta”

Vesilain muuttamista koskeva HE:n tekninen virhe

Perustelujen mukaan
tarkoitettu teksti ?

Lakiehdotukset

Vesilaki: 15 luku 2 § Valitusoikeus (sivu 653)

Muutosta Lupa- ja valvontaviraston päätökseen saa hakea myös virastossa yleistä etua valvova yksikkö, jos se on tarpeen ympäristönsuojelun, luonnonsuojelun tai muun näihin rinnastettavan yleisen edun turvaamiseksi tai lain soveltamiskäytännön yhtenäisyyden varmistamiseksi.

Rinnakkaistekstit

Vesilaki: 15 luku 2 § Valitusoikeus (sivu 1253-1254)

*Muutosta Lupa- ja valvontaviraston päätökseen saa hakea myös viraston yleisen edun valvontayksikkö, jos se on tarpeen ympäristönsuojelun, luonnonsuojelun tai muun näihin rinnastettavan **painavan** yleisen edun turvaamiseksi, **lain soveltamiseen liittyvien merkittävien oikeuskysymysten selventämiseksi** tai lain soveltamiskäytännön yhtenäisyyden varmistamiseksi.*

Vesilain valitusoikeuspykälää on täsmennettävä LVV:n valvontayksikön valitusoikeuden osalta

Vesilaki 15 luku 2 § Valitusoikeus:

Muutosta Lupa- ja valvontaviraston päätökseen saa hakea myös viraston yleisen edun valvontayksikkö, jos se on tarpeen ~~ympäristönsuojelun, luonnonsuojelun tai muun näihin rinnastettavan~~ painavan yleisen edun turvaamiseksi, ~~lain soveltamiseen liittyvien merkittävien oikeuskysymysten selventämiseksi tai lain soveltamiskäytännön yhtenäisyyden varmistamiseksi.~~

- Vesilain mukaisista päätöksistä tulee voida valittaa **vesilain soveltamisalan mukaisilla perusteilla**; ”ympäristönsuojelu, luonnonsuojelu tai muu näihin rinnastettava etu” eivät välttämättä yksinään ole vesilain mukaisia valitusperusteita
 - Luonnonsuojelulaissa säädetään luonnonsuojelulain ja muun lain nojalla tehtyjen päätösten valitusoikeuksista luonnonsuojeluperusteilla.
 - Ympäristönsuojelulaissa säädetään valitusoikeuksista ympäristönsuojeluperusteilla.
- **Soveltamiskysymykset** eivät välttämättä kohdistu lainkaan painavan yleisen edun kysymykseen

Ympäristönsuojelulain valitusoikeuspykälää on täsmennettävä LVV:n valvontayksikön valitusoikeuden osalta

Ympäristönsuojelulaki 191 § Valitusoikeus:

Lupa- ja valvontaviraston yleisen edun valvontayksiköllä on oikeus valittaa Lupa- ja valvontaviraston tekemästä päätöksestä, jos se on tarpeen ~~ympäristönsuojelun, luonnonsuojelun tai muun näihin rinnastettavan~~ painavan yleisen edun turvaamiseksi, ~~lain soveltamisalaan liittyvien merkittävien oikeuskysymysten ratkaisemiseksi tai lain soveltamiskäytännön yhtenäisyyden varmistamiseksi.~~

- YSL:n mukaisista päätöksistä tulee voida valittaa **YSL:n soveltamisalan mukaisilla perusteilla;** ”*luonnonsuojelu tai muu näihin rinnastettava etu*” eivät välttämättä yksinään ole YSL:n mukaisia valitusperusteita
 - Luonnonsuojelulaissa säädetään luonnonsuojelulain ja muun lain nojalla tehtyjen päätösten valitusoikeuksista luonnonsuojeluperusteilla.
- **Soveltamiskysymykset** eivät välttämättä kohdistu lainkaan painavan yleisen edun kysymyksiin

Ympäristöosaston yleisen edun valvontayksikön lausunto-oikeus ja valitusoikeus eriparisia

Valvontayksikön lausunnot:

- **YSL:n** mukaan (42 §) valvontayksikkö voi lausua ”yhteiskunnan kannalta merkittävästä hankkeesta ja hankkeesta, jolla voi olla huomattavia tai laajalle ulottuvia **vaikutuksia** ympäristöön tai ympäristön käyttöön.
- **Vesilain** mukaan (11 luku 6 §) valvontayksikkö voi lausua ”yhteiskunnan kannalta merkittävästä hankkeesta ja hankkeesta, jolla voi olla huomattavia tai laajalle ulottuvia **vaikutuksia** vesiympäristöön tai vesien käyttöön”.

Valvontayksikön valitusoikeus huomattavasti laajempi kattaen mm. lain soveltamiskysymykset riippumatta niiden merkityksestä.

Valvontayksikön valitusoikeus LVV:n päätöksistä on rajattava painavan yleisen edun turvaamiseen

Uudistus on merkityksellinen energia-alalle!

Lupa- ja valvontavirasto

- Monenlaisten energia-alan hankkeiden lupa-, valvonta- ja YVA-asiat:
 - Suurten *polttolaitosten* sekä *jätteenpoltto- ja rinnakkaispolttolaitosten* (myös hiilidioksidin talteenotto, PtoX-hankkeet) ympäristölupa-asiat ja lupien valvonta
 - *Ydinvoimalaitosten* ympäristölupa-asiat ja lupien valvonta
 - *Vesivoimalaitosten, pumppuvoimalaitosten, suurien vesistölämpöpumppujen* vesilupa-asiat ja luonnonsuojelulain mukaiset lupa-asiat ja lupien valvonta
 - Monenlaisten uusien hankkeiden **YVA-menettely**; esim. maa- ja merituulivoima, merkittävä aurinkovoima, polttolaitosten muutoshankkeet (mm. hiilidioksidin talteenotto, PtoX-hankkeet), suuret energianvarastointihankkeet sekä merkittävät sähköverkkohankkeet
- Ympäristönsuojelun ja luonnonsuojelun yleisen puhevallan käyttäminen
- Vesientilan luokittelu

Elinvoimakeskukset

- Kala- ja vesitalousvelvoitteiden valvonta, mikä liittyy erityisesti vesivoimalaitoksiin
- Kala- ja vesitalouden yleisen puhevallan käyttäminen

Kiitos!

Energiateollisuus ry

Johtava asiantuntija Heidi Lettojärvi

p. 050 595 7705

heidi.lettojarvi@energia.fi

